

CU SCEPTICISM, DESPRE ANUL EUROPEAN AL TINERETULUI

Autor: Antonia Pup | 5 februarie 2022

În 15 septembrie 2021, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen a propus pentru prima oară, la nivelul comisiei pe care o conduce, nominalizarea anului 2022 drept Anul European al Tineretului. Acordul Consiliului și al Parlamentului au transformat această propunere într-un proiect european, în care și parlamentele statelor membre au aprobat, prin vot, implicarea. „Perioada pandemiei a fost deosebit de dificilă pentru tineri. Ei s-au confruntat cu închiderea școlilor, nu au putut, în multe cazuri, să se dedice hobby-urilor lor și s-au confruntat cu dificultăți în a-și vedea prietenii. Ei merită un An european care să îi aducă în prim-plan. De asemenea, ei merită să fie ascultați atunci când factorii de decizie din UE stabilesc sarcina de a defini politicile UE”, declarase, la momentul respectiv, ministra slovenă a educației, tineretului și sportului, Simona Kustec.

Trebuie să recunosc că mă angajez în acest proiect de analiză ținând cont de o preconcepție pe care o am (un *bias*, cum ar spune colegii *scholars* din științele sociale), preconcepție determinată de momentul pe care instituțiile europene l-au ales pentru organizarea Anului European al Tineretului. Proiectul își suprapune o bună jumătate din durată cu ambițioasa Conferință privind viitorul Europei (Cofoe), aflată pe final. Aidoma Anului European al Tineretului, și celebra Cofoe, propusă de aceeași comisie von der Leyen, promitea cetățenilor europeni un nou început, respectiv o nouă viziune cu privire la Europa unită, viziune care să reiasă dintr-un proces complex de dezbatere. În vederea centralizării propunerilor, s-a creat chiar și o platformă, nu prea iubită de publicul european, unde oamenii se puteau angaja în dezbateri și puteau anunța evenimente organizate sub egida conferinței. Eu însămi organizând o serie de evenimente despre viitorul politicilor educaționale în context european și reușind să țin legătura cu colegi europeni din Germania, Belgia și chiar Suedia (toți au caracterizat întregul proces drept un „fail”), am ajuns la concluzia că lipsa de naturalețe asociată acestui proces amplu de consultare va deturna Conferința de la scopul său inițial: acela de a aduce cetățenii europeni împreună, chiar și virtual, într-o conversație plină de sens despre viitorul bătrânului continent. De la un proces axat, cel puțin în teorie, pe recuperarea unui set

de valori comune, exprimate chiar în Tratatul de la Maastricht, Conferința privind viitorul Europei pare că a devenit doar un *post-it* uitat pe vreun birou în instituțiile europene de la Bruxelles ori Strasbourg, iar pentru cetățeni – oportunitatea de a asocia involuntar Europa unită cu birocrăția, „indicatorii” și „direcțiile strategice”, în detrimentul valorilor și moștenirii noastre comune. Înainte de a mă bănuși pe nedrept de revizionism, invit cititorii interesați să compare, mai ales la nivel estetic, preambulul Tratatului de la Maastricht cu actualele directive europene, unele dintre ele abundând de un limbaj de lemn tributar unui timp pe care noi, est-europenii, cu siguranță nu îl vrem recuperat vreodată.

INSPIRÂNDU-SE din moștenirea culturală, religioasă și umanistă a Europei, din care s-au dezvoltat valorile universale care constituie drepturile inviolabile și inalienabile ale persoanei, precum și libertatea, democrația, egalitatea și statul de drept, REAMINTIND importanța istorică a sfârșitului divizării continentului european și necesitatea stabilirii unor baze solide pentru arhitectura Europei viitoare, CONFIRMÂND atașamentul lor față de principiile libertății, democrației și respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, precum și ale statului de drept (...)

Contactul României cu acest proiect de reconstrucție europeană care se dorea a fi Conferința privind Viitorul Europei s-a rezumat la pretențioasa conversație în 4 organizată de Administrația Prezidențială, la care a participat domnul Președinte al României, alături de comisarul european pentru transporturi și doi universitari români. Rigiditatea dialogului, dublată de înșiruirea de platitudini cu privire la proiectul european au făcut lansarea Conferinței în România să pară, spre dezamăgirea filoeuropenilor, o formă fără fond, cum ar numi-o Titu Maiorescu. De altfel, partidele pro-europene de la noi, mult prea ocupate să înscăuneze două guverne într-un singur an, au ratat oportunitatea de a se folosi de patronajul acestei Conferințe pentru a merge în orașele mici, comunele și satele din România și a le vorbi cetățenilor de rând despre însemnătatea acestui proiect european. Faptul că aceleași partide care refuză să își expună în piața publică propria poziție cu privire la Europa se înghesuie să solicite evacuarea AUR (formațiune care nu s-a ferit să își promoveze discursul antieuropean, pornind de la demonizarea certificatului digital și până la clasificarea Holocaustului drept temă minoră în istoria universală) de pe scena publică demonstrează lipsă de consecvență și, în cel mai bun caz, superficialitate în relația cu electoratul. Falimentul proiectului pro-european al partidelor tradiționale din România poate fi demonstrat prin analiza discursurilor liderilor acestora: fără a-și baza viziunea pe un set de valori, singurul beneficiu care le este prezentat românilor de rând cu privire la apartenența României la Uniunea Europeană este cel al mobilității (scăpatul de o viză în plus). La 33 de ani de la căderea comunismului și la 15 ani de la aderarea la Uniunea Europeană, să prezinți avantajul mobilității (fie că vorbim de mobilitatea ocazională, de migrația în vederea găsirii unui loc de muncă sau de popularul program Erasmus) drept unică motivație privind apartenența la acest proiect european este cam puțin.

Într-o logică similară, birocratică, centralizată, tinerilor le este dedicat un An al oportunităților, al activităților de dezvoltare personală și profesională. Până la ora actuală, au fost planificate 70 de astfel de evenimente în întreaga lume, 24 dintre acestea fiind în Bruxelles. Primul aspect care mi-a atras atenția cu privire la motivația de a declara anul 2022 drept Anul European al Tineretului: un chestionar adresat tinerilor cu privire la nevoile acestora (pe modelul: Voi ce așteptări aveți de la 2022 – Anul European al Tineretului?) a fost lansat după discursul președintei von der Leyen privind starea Uniunii Europene. Cu alte cuvinte, putem remarca absența unei succesiuni firești privind evoluția acestui proiect (întâi – se promovează inițiativa Comisiei Europene de a da tinerilor o voce, mai apoi – se lansează un chestionar tinerilor pentru a afla ce a vrut de fapt Comisia de la acest proiect).

Rulată, în exces în mai toate discursurile liderilor europeni, că sintagma „Să îți faci vocea auzită!” și-a pierdut orice însemnătate și pare chiar paradoxală, evoluând în același timp cu o tot mai pronunțată *cultură a anulării*. Un alt paradox: tot mai multe entități deplâng lipsa de implicare civică a tinerilor, solicitând introducerea educațiilor de tip nou (educație civică, ecologică, politică sau pentru cetățenie democratică) în detrimentul dezvoltării competențelor de bază (citit, scris, socotit) care contribuie la o alfabetizare funcțională, competențe fără de care oricare alt pașaport pentru o viață socială armonioasă (inclusiv implicarea civică) rămâne o futilitate. Sunt, iată, doar câteva dintre paradoxurile regăsite în interiorul proiectului european, probleme care, dacă nu vor fi rezolvate chirurgical și imediat, riscă să lase proiectul european fără fundație.

Nu în ultimul rând, dezbaterea privind rolul tinerilor în desăvârșirea proiectului european este dezechilibrată. Adepții politicilor intervenționiste văd în Anul European al Tineretului oportunitatea de a își promova propriile agende, un pretext pentru a solicita și mai mulți bani de la stat pentru programe falimentare, în numele unui scop nobil cu care nu ai cum să nu fii de acord (să împuternicim tineretul european). Uitând să le spună tinerilor europeni un sincer „There is no such thing as a free lunch”, promotorii intervenționismului caută să convingă tineretul că viitorul depinde de bunăvoința statului, nu de propriile puteri. O astfel de confiscare este, din punctul meu de vedere, nedreaptă (un alt paradox, venind din partea unor lideri de opinie adepți ai justiției sociale) și lipsită de onestitate. Există loc de aceste confiscări tocmai pentru că arhitecții Anului European al Tineretului au preferat lozinca în locul raționamentului și au refuzat să transforme o conversație despre programele salvaționiste europene într-una despre valorile europene, cele de bază, care ar trebui să garanteze durabilitatea proiectului european.

Din punctul meu de vedere, pentru a rămâne în memoria europenilor drept un an al conversațiilor substanțiale despre renașterea proiectului european prin tineri, Anul European al Tineretului ar trebui să renunțe la programele salvaționiste și la utopie,

îmbrățișând raționalul și operaționalul, fără a neglija valorile care stau la fundația Uniunii Europene, așa cum se găsesc ele în preambulul Tratatului de la Maastricht și în lucrările părinților fondatori.

Până la lămurirea acestor aspecte, îmi permit să avansez o teză personală. Nu doar tinerii au nevoie de un proiect european solid (așa cum promovează adeptii intervenționismului), ci chiar Uniunea Europeană are nevoie de o generație puternică de tineri: una ancorată în realitate, nicidecum în utopie. Nihilistii de ieri și de astăzi se înghesuie să ne prezinte starea deplorabilă a tineretului european, prezentând neobosit statistici despre lipsa locurilor de muncă, a nivelului general scăzut de competențe și oportunități și prea puține soluții. Fără a aștepta soluții universale la probleme particulare, iată că unii dintre tineri reușesc, totuși, să-și construiască propriile insule ale gândirii libere și ideilor mărețe (uneori incomode prin necesitatea abordării lor), așa cum au făcut-o colegii din generația *Syntopic*. Natural și cu multă autenticitate, tinerii vor continua să se angajeze în dezbateri pline de substanță, fără a urmări vreo agenda, fără a bifa vreo listă de obiective strategice, dacă societatea îi investește cu libertate și încredere. Vor continua să polemizeze civilizată, să-și pună întrebări, să-și pună la îndoială certitudinile. Un proces natural și autentic pe care adeptii dirijismului nu au cum să-l înțeleagă, pentru că sunt prea preocupați să-l planifice.

Imagine: Unsplash